

KRONIKA

Forum Pedagogiczne UKSW 2/2012

DARIUSZ STĘPKOWSKI

UKSW, Warszawa

**WYKŁAD OTWARTY TOSHIKO ITO
PT. RELIGIJNOŚĆ JAKO NIEZBYWALNY SKŁADNIK
JAPOŃSKIEJ KONCEPCJI KSZTAŁCENIA – CIĄGŁOŚĆ
I ZMIANA
(Warszawa, 8 listopada 2011 r.)**

Sprzyjającą okolicznością do wygłoszenia wykładu otwartego na Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego (UKSW) w Warszawie przez Toshiko Ito, profesor pedagogiki ogólnej na Uniwersytecie Mie w Japonii, był jej przyjazd do Berna (Szwajcaria) i Berlina (Niemcy) w związku z badaniami własnymi. Z tymi dwoma miastami od lat łączą prelegentkę zażyłe relacje. W pierwszym z nich pod okiem Jürgena Oelkera odbyła studia doktoranckie, które zostały zwieńczone w 1992 roku obroną rozprawy doktorskiej zatytułowanej *Die Kategorie der Anschauung in der Pädagogik Pestalozzis* (Kategoria oglądu w pedagogice Pestalozziego). Zażyłość z Berlinem wynika ze współpracy z Dietrichem Bennerem, emerytowanym profesorem pedagogiki ogólnej na Uniwersytecie Humboldta w Berlinie, który od czterech lat pełni funkcję kierownika Katedry Podstaw Pedagogiki Ogólnej na Wydziale Nauk Pedagogicznych UKSW. Z jego właśnie inicjatywy prof. Ito przyjechała do Warszawy.

Prof. Ito wygłosiła swój wykład w języku niemieckim. Tłumaczem był dr Dariusz Stępkowski SDB. Wyjaśniając na wstępie przyczynę swojego zainteresowania związkiem zachodzącym między religią a edukacją, mówczyni odwołała się do swoich wieloletnich badań nad

rekonstrukcją wpływu pedagogiki zachodniej na myślenie pedagogiczne w Japonii. Jedną z tendencji, jakie w tym kontekście da się wyraźnie zauważyć, jest zastanawiająca opozycyjność stanowisk. O ile bowiem w krajach Europy zachodniej zauważa się, co najmniej od oświecenia, zasadnicze ograniczanie wpływu religii, a w szczególności chrześcijaństwa, na szkolnictwo powszechne, o tyle japońscy pedagodzy – tak niegdysiejsi, jak i współcześni – dopatrują się w działaniach na rzecz rozwoju indywidualnej religijności ważnego czynnika kształtowania osobowości. Ciemną kartą w tym (jakże odmiennym od europejskiego) podejściu był okres między pierwszą a drugą wojną światową, kiedy to traktowano w Japonii religię jako narzędzie do wpajania uczuć nacjonalistycznych i wyrabiania w obywatelach postawy wiernopoddańczej względem monarchicznego systemu władzy.

Przedstawiony podczas wykładu wywód da się podzielić na trzy części. Prelegentka skupiła się najpierw na rekonstrukcji znaczenia, jeszcze do niedawna w ogóle nieistniejącego w języku japońskim, słowa „religia”. W tej części płaszczyzną odniesienia była szeroko rozumiana religijność, która charakteryzuje społeczeństwo japońskie. W drugiej części przeanalizowana została debata tocząca się w tej chwili w Japonii odnośnie do miejsca i zadań wychowania religijnego w oświacie publicznej. Swoje obserwacje i przemyślenia prelegentka zobrazowała przykładami pochodzącymi z zatwierdzonych przez państwowe władze oświatowe podręczników do nauczania psychologii i etyki, w których można znaleźć nie tylko wyraźne nawiązania do treści religijnych, lecz także dążenia do włączenia osobistych doświadczeń religijnych do indywidualnego programu rozwoju. Na zakończenie prof. Ito podjęła próbę porównania sytuacji panującej w Europie i Japonii w kwestii nauczania religii. Jej zdaniem warto podkreślić jest to, że w „Kraju Kwitnącej Wiśni” przedmiot religia znajduje się poza programem nauczania i jest zazwyczaj zawężany do tematów graniczących z moralnością (etyką). Mimo to w japońskim systemie kształcenia niezmiennie dominuje przeswiadczenie, że w publicznych instytucjach edukacyjnych religijność należy wspierać. Wydaje się to szczególnie aktualne w kontekście kry-

zysu moralnego, jaki zdaniem mówczyni od szeregu lat zaznacza się w społeczeństwie japońskim.

Konkludując, można stwierdzić, że przeprowadzony wykład poszerzył perspektywę patrzenia na problem dotyczący również polską oświatę. Jak podkreślali uczestnicy dyskusji, która odbyła się po wykładzie, należy uznać za niepokojące dążenie władz oświatowych do usunięcia religii z wykazu obowiązkowych przedmiotów szkolnych.